

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 27. februar 1963 kl. 9.30

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Bondevik, Leirfall (for Braadland), Kjøs, Langhelle, Langlo, Finn Moe, Nordahl, Erling Petersen, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Ingvaldsen, Hambro (for Bergesen), Borgen, Borten, Dahl, Hareide, Hegna, Hønsvald, John Lyng, Johs. Olsen og Treholt.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Lange og handelsminister Gundersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen, og fra Handelsdepartementet ekspedisjonssjef Stokke.

Formannen: Møtet er sammenkalt for at handelsminister Gundersen kan få gi en redegjørelse for den konferanse som fant sted i Genève mens Nordisk Råd satt sammen. Der ble jo gitt redegjørelser i rådet også, men det var jo bare en liten del av denne komites medlemmer som var til stede der, så vi har ansett det for riktig at det ble gitt en redegjørelse her. Her kan det da også rettes spørsmål til statsråden om så måtte ønskes. – Jeg gir ordet til statsråden.

Statsråd Gundersen: EFTA-området er hverken geografisk eller historisk eller økonomisk noe helt naturlig område for en sammenslutning av den karakter det her gjelder. Det var derfor lange og vanskelige forhandlinger som førte frem til Stockholmstraktaten i sin tid. Varer fra viktige produksjonsgrener i enkelte av EFTA-landene ble i det vesentlige holdt utenfor frihandelsordningen, som landbruksvarene i Danmark og fiskeproduktene i Norge. Allikevel var det den gang en rimelig balanse mellom medlemslandenes interesser. Man tok sikte på en nedbygging av tollene for industrivarer i løpet av en periode som skulle vare frem til 1970, og når det gjaldt de varer som ble holdt utenfor ordningen, var det meningen at man etter hvert skulle diskutere seg frem til bedre ordninger enn dem man hadde fra begynnelsen av. Med hensyn til landbruksvarene skulle man ha en årlig drøftelse av dem, og også med hensyn til fiskeriene ble det trukket opp bestemte retningslinjer for drøftelsen av de problemer som der reiser seg. Det var også meningen etter hvert å bygge ut det økonomisk-finansielle samarbeid innenfor EFTA.

Nå ble, kan man si, nesten alt annet enn nedbyggingen av tollene og avskaffelsen av andre restriksjoner på handelen liggende i dvale gjennom hele den tiden da de forskjellige EFTA-land hadde kontakt med eller var i forhandlinger med Fellesmarkedet. Da vi møttes denne gang, var det klart at bruddet i Brussel var et faktum og at det ikke på lang tid ville bli tale om noen gjenopptagelse av de forhandlinger som var brutt. Man ville derfor forsøke å innhente det forsømte, kalle EFTA til live igjen, reetablere EFTA's identitet, som det ble sagt, få den til å fremtre

igjen som en enhet i Europa. Og det kunne man bare gjøre ved å ta opp hele det brede samarbeidsområde til ny drøftelse nå – handelen med varer som var unntatt fra samarbeidet, det økonomisk-finansielle samarbeid, og en rekke andre spørsmål som reiser seg. Pluss naturligvis igjen å ta opp spørsmålet om avviklingen av toll og kvantitative restriksjoner på handelen.

Vi for vår del mente at man nå burde gi seg en smule tid, ikke så lang tid, men i all fall la oss si et par måneder til å gjennomdrøfte hele dette komplekset av spørsmål og se om man kunne finne en samlet løsning som ga en ny akseptabel gjensidig interessebalanse innenfor EFTA. Men det var på det rene at noen av landene innenfor EFTA – de sterkeste industrilandene – ville kjøre videre med tollavviklingen uten å avvente behandlingen av alle de øvrige spørsmål, og de mente at man på denne måten tydeligst kunne vise at EFTA var i live og at det var en effektiv arbeidende sammenslutning.

Før bruddet i Brussel forelå det et forslag fra generalsekretæren i EFTA om at man skulle ta den neste 10 % reduksjonen av tollene allerede fra 1. juli i år, ned til 40 % av de opprinnelige tollsatser – vi gikk jo ned til 50 % fra nyttår i år – men det forslaget ble trukket tilbake igjen, og vi forsto det sånn at det var trukket tilbake nettopp fordi man nå ville se det spørsmålet i sammenheng med alle de andre spørsmål som reiser seg.

Da vi kom der ned viste det seg at tre land – Storbritannia, Sveits og Sverige – gjerne ville gjenoppta dette forslaget og ytterligere sette et slutt punkt for en ny timeplan for tollavviklingen. De ville altså ha et begynnelses punkt allerede fra 1. juli og ha det vedtatt med en gang, og så et slutt punkt som lå meget nærmere enn det opprinnelige, utgangen av 1969. Vi fant ikke å kunne gå med på det på dette møtet, og vi anførte en rekke grunner for det. Vi mente at det var fornuftig å se tingene i sammenheng. Vi mente også at det nå for en rekke land innenfor EFTA måtte fortone seg som hensiktsmessig å konsolidere den delen av tollavviklingen som vi allerede hadde tatt, og ikke kjøre så raskt på at enhver fornuftig planlegging fra industriens side så å si ble slått i stykker. Vi var villige til å være med på å fastsette en ny timeplan ut fra den betraktning at vi allerede nå faktisk hadde kuttet den ned med to år, og vi mente derfor at en ny timeplan burde legges opp sånn at det hele gikk to år raskere enn tidligere forutsatt, men ikke noe mer enn det. Vi ville også ha en drøftelse av spørsmålet om salg av fisk, vi støttet danskene i at spørsmålet om landbruksproduktene måtte komme opp, og vi ville også gjerne ha drøftet spørsmålet om adgangen til kapitalmarkedene innenfor EFTA.

Om dette ble det nokså harde forhandlinger, fordi Storbritannia, Sveits og Sverige ville kjøre på. Fra svensk side ble det sagt at de kunne ta vekk hele den resterende tollene med en gang, og da engelskmennene hørte det, var de også villige til å gå meget raskt frem. Sveitserne fremsatte et konkret forslag om å ta den neste 10 % nedskjæringen fra 1. juli. Resultatet ble et kompromiss, idet man ikke traff noen konkret beslutning, men aksepterte ideen om å se på det hele i sammenheng, dog slik at man satte opp som en slags "target date", som de kalte det, altså en målsetting, at man skulle være kvitt tollene innen utgangen av 1966, og samtidig

være kvitt alle kvantitative restriksjoner på handelen. Og så skulle da spørsmålet komme opp til endelig avgjørelse på et nytt møte i Ministerrådet.

Den danske utenriksminister fremla et stort forslag som også prøvet å ta alle spørsmål opp og sette dem inn i sin sammenheng. Men det begynte med et punkt som ikke fikk tilslutning fra noe hold, og som nærmest – for å forenkle det litt – gikk ut på at også EFTA skulle etablere en felles landbrukspolitikk og etter hvert et felles landbruksmarked med enhetlige priser. Det var nå nærmest et prinsippforslag som den danske utenriksminister fant det hensiktsmessig å legge på bordet, og utenriksminister Hækkerup sa det visst også i Nordisk Råd, at det var nå ikke så helt alvorlig ment, det forslaget. Det trakk han derfor meget raskt tilbake igjen – det vil si, han presset det altså ikke frem til noen votering. I stedet fikk han tilsagn rundt bordet om at alle land var villige til å drøfte med danskene spørsmålet om det var mulig i noen grad å avta den delen av den danske landbruksvareeksport som nå etter hvert blir stengt ute fra Fellesmarkedet. Om dette skulle det føres bilaterale forhandlinger. Danskene skal henvende seg til land etter land og ta opp dette spørsmålet, og så skal videre resultatene av disse bilaterale forhandlinger meldes inn til sekretariatet i Genève og koordineres, avbalanseres, der.

Videre var det enighet om at man nå skulle etablere den årlige gjennomgåelse av landbruksvarespørsmålet som var forutsatt i traktaten, men som det hittil ikke er blitt noe av. Det gir altså danskene anledning til – de får det formalisert nå – å ta dette spørsmålet opp år etter år, og altså presse sine ønskemål på grunnlag av den situasjon som vil foreligge hvert enkelt år. – Mer enn dette oppnådde vel ikke danskene på dette møtet, men det så jo ut som om utenriksminister Hækkerup var fornøyd med det, og vi for vår del har altså ikke gitt noe annet tilsagn enn det at får vi en dansk henvendelse om forhandlinger om dette, så må vi naturligvis stille oss velvillige til det. Men det er visst på dansk hold ingen tvil om at det er lite vi kan gjøre for å avta dansk landbruksproduksjon. Men dette kan vi kanskje komme tilbake til.

Vi hadde våre fiskeriproblemer, men det var ikke så lett å håndtere det spørsmålet akkurat på dette møtet. Jeg tok det opp, men fikk øyeblikkelig det svar fra britisk side at jo, de var villige til å snakke om fiskerier, men skulle vi ha noen utvidet adgang på det britiske marked for fisk, så ville britene reise spørsmålet om landingsrettigheter i Norge og rett til å transitere fisk – fisk som de skulle ta inn fra Nordsjøen og omlaste her og sende videre til det britiske fiskemarked – og det var vi ikke rede til å ta opp med britene på det nåværende tidspunkt.

Med dette spørsmålet arbeides det nå i Fiskeridepartementet og Fiskerinæringens Kontaktutvalg, med sikte på å nå frem til standpunkter – som kan gi et norsk forhandlingsopplegg til det neste møte i Ministerrådet, eller helst før det neste møte, fordi de reelle forhandlinger nå må føres underhånden før det formelle møte.

Vi tok også opp spørsmålet om vi kunne få i stand en ordning slik at de kapitalimporterende land i EFTA-området kunne få en lettere adgang til kapitalmarkedene i de kapitalsterke landene. Det gjelder Sveits og Sverige og i noen grad kanskje også Storbritannia, skjønt sist det spørsmålet ble reist under

Saltsjøbaden-forhandlingene – har jeg sett av noen dokumenter – sa britene at de måtte stille som vilkår for en slik preferansestilling at vi i likhet med Commonwealth-landene plasserte våre valutareserver i London, og det var vi ikke villige til å være med på. Fra Sveits fikk vi i sin tid en slags velvillighetserklæring som vi kanskje nå kan følge opp. Fra Sverige fikk vi ingenting, så vidt jeg vet. Dette får vi også forsøke å ta opp under hånden før det neste møte i Ministerrådet, og se hva vi kan få ut av det.

Så var det spørsmålet om det var mulig å få i stand noen ordning av en eller annen art mellom EFTA-området og Fellesmarkedet. Jeg reiste det spørsmålet i mitt første innlegg, men det ble ikke tatt opp på noe hold rundt bordet. Britene hadde sagt tydelig fra at de ikke regnet med at noen slik ordning kunne komme i stand, i all fall ikke i den nærmeste fremtid. Og britene gjentok sine tre betingelser for overhodet å inntre i forhandling med Fellesmarkedet: At et forslag må komme fra alle seks land, det må være et helt klart, vel definert forslag, og det må være fremsatt på en slik måte at man på forhånd vet at forhandlingene har utsikt til å lykkes. Britene sa på møtet i Genève at det ikke var mulig for britisk industri og handel nå å gå inn i en ny langvarig usikkerhetsperiode, og den britiske regjering har gitt beskjed til det britiske industriforbund blant andre om at de nå får akseptere den foreliggende situasjon og innrette seg på den. Under disse omstendigheter så jeg ingen grunn til å ta det spørsmålet opp igjen under den senere diskusjon på møtet.

Jeg kan ikke komme på noe mer som er av betydning, men hvis jeg blir stillet spørsmål fra komiteens medlemmer, kan kanskje mer komme frem. Dette var i all fall det viktigste jeg har å si.

Formannen: Jeg skal få takke for redegjørelsen og høre om det er noen som har spørsmål å stille.

Ingvaldsen: Det var en interessant redegjørelse, men jeg må jo si at der ikke var noe så særlig nytt.

Det jeg hadde lyst til å stille en del spørsmål om var hvordan man i Norge nå akter å stille seg – om man kan svare på det. For det er klart at hvis vi skal komme noe videre med et arbeid i EFTA, må det skje ting i forhold til det som er nå, og der er det jo flere ting som også vi kan gjøre.

Så vidt jeg forstår, har det hittil vært slik at vi ikke har vært villige til å drøfte noen endringer eller ønsker, og mitt første spørsmål er om det har vært oppe noe spørsmål om å forandre selve EFTA-avtalen. Der har man jo fremdeles dette problemet med frihandelsforbund og tollunion, et problem som jo først og fremst vil gjøre seg gjeldende i det øyeblikk man fjerner tollrestriksjonene, og jeg har vanskelig for å forestille meg hvordan man kan fjerne tollrestriksjonene så hurtig uten at man drøfter det spørsmål meget nøye.

Når det gjelder Norges interesser begge veier, altså når det gjelder fiske, så forekommer det i all fall meg at våre fiskerier allerede er i en sånn krise at – jeg holdt på å si – det var fristende å benytte en foranledning som EFTA-drøftelsene til virkelig å oppnå et eller annet, i all fall en endring, og jeg kan ikke se det anderledes

enn at hvis vi skal kunne fremme våre fiskerier under de nye forhold, må vi endre våre bestemmelser når det gjelder landingsrett, og det ene med det andre. Jeg tror altså at man må se i øynene at hvis vi vil oppnå fordeler for vår eksport av fisk, så må vi gjøre de innrømmelser. Jeg kan også tenke meg at det vil kunne ha mange sidevirkninger her i landet som også kan være fordelaktige, selv om det selvfølgelig kan virke fremmed og kanskje litt ubehagelig på mange måter.

Så hadde jeg lyst til å vite: Hvor meget er omkostningsøkningen for oss med den landbruksbeskyttelsen vi har nå? Altså hvis man regner den om i levekostnadsindeks, lønninger osv. Det synes jeg måtte være morsomt å vite. For vi har på den annen side det problem at vår eksportindustri har vanskelig for å konkurrere, og likedan, hvis vi går med på disse tollreduksjonene slik som de nå er antydnet fra de andre landene, vil det jo bli en ganske stor påkjenning ikke bare på eksportindustrien, men også på vår hjemmeindustri. For oss å åpne landet helt i løpet av noen få år når det gjelder toll og kvantitative restriksjoner, det tror jeg kan bli særdeles alvorlig for store deler av industrien.

Det er et enkelt standpunkt selvfølgelig, at vi sier at vi ikke vil gjøre noen forandringer og vi vil ikke egentlig analysere problemene. Da er jo saken nokså enkel. Men da kommer man jo ikke noe videre med en virkelig større markedsdannelse.

Røiseland: Eg går ut ifrå at næringsorganisasjonane no snart kjem inn i biletet, dersom Regjeringa ikkje alt har teke opp kontakt med dei, og då er det vel først industrien som kjem inn, for der veit vi då faktisk kva krava er. Når det gjeld dei andre næringane har ein ei viss meining om det, men der er ikkje formulert konkrete krav, medan det er forma konkrete krav når det gjeld tollavtrappinga for industrivarer. Men spørsmålet blir naturlegvis vanskeleg for industrien som for andre næringar.

Då vi drøfta spørsmålet om tilslutning til EEC, var ein del industrirepresentantar i denne komiteen og la fram sitt syn. Det er vel for så vidt ikkje grunn til no, i all fall på dette tidspunktet, å gjere det same, men seinare kan det vel bli tale om å få representantar for industrien hit før det nye Ministermøtet i EFTA.

Når det gjeld dei andre næringane, veit vi jo ikkje kva krav som vil bli stilt, men det må vel også der vere naturleg likevel på eit tidleg tidspunkt å ta kontakt både med jordbruksorganisasjonane og fiskeriorganisasjonane.

Når det gjeld fisken, har vi no sett at den engelske pressa har lansert eit krav om at forutan landingsrett er det også aktuelt med etableringsrett, og dei har jo til og med nemnt rett til å fiske innanfor fiskerigrensa. Eg vil gjerne spørje handelsministeren om krav om etableringsrett blei nemnt på møtet i EFTA, eller om det var bare landingsretten som der blei nemnt frå dei engelske representantane.

Borten: Jeg er klar over at statsråden har fått så mange – og dels vanskelige – spørsmål nå, at det for så vidt kan være nok. Men det var en uttalelse vedrørende landbruket som jeg festet meg ved. Statsråden uttalte angående danskenes

oppfatning – som for øvrig stemmer helt med min oppfatning – at de ikke venter at vi kan gjøre synderlig mye for å løse deres påtrengende problem. Jeg vil si at jeg er litt forundret over vår presses overdrevne forventninger i så måte. Men det er klart at det er et vanskelig spørsmål for EFTA som helhet, og at det bør finnes en løsning. Og da vil jeg gjerne høre om statsråden har noen formening om britenes holdning til det danske landbruks problem. Det er vel nokså sikkert at det er særlig britene som kan gjøre noe så det forslår noe for å løse det problemet, og da kunne det være av interesse å høre om statsråd Gundersen har noen oppfatning om hvor vidt de eventuelt er villige til å drøfte det fordomsfritt.

Formannen: Jeg gir statsråden ordet nå, for at det ikke skal samle seg opp alt for mange spørsmål, men at han kan svare på spørsmålene etter hvert.

Statsråd Gundersen: Først til hr. Ingvaldsen som spurte om det spørsmål var tatt opp, om vi ikke bør omorganisere EFTA fra et frihandelsområde med varierende ytre tollsatser til en tollunion med ensartede ytre tollsatser – det var vel det som var innholdet i spørsmålet. Nei, det spørsmål ble ikke tatt opp fra noe hold. Og jeg anser det også ganske urealistisk å ta det opp, for da får britene om igjen hele sitt samveldeproblem uten at de øvrige land i EFTA-området kan by britene fordeler som på noen måte kan oppveie alle de vanskeligheter som de da ville stå overfor. Jeg er overbevist om at reiste vi det spørsmålet, så ville det bli tilbakevist av britene. I all fall nå. Hva det kan bli til i fremtiden, vil jeg ikke si noe om.

Så var både hr. Ingvaldsen og hr. Røiseland inne på spørsmålet om fisken, hvilke krav som ble stilt fra britisk side. Vi gikk ikke særlig meget inn på dette, fordi jeg så det slik at akkurat i denne fase av forhandlingene hadde ikke vi noen interesse av å presse dette spørsmålet. Vi var ganske enkelt ikke forberedt på å ta disse spørsmål opp til behandling. Det som den britiske lordseglbevarer sa, var helt generelt at hvis vi ville snakke om handelen med fisk, så ville britene gjerne snakke med oss om fangsten av fisk, for, sa han, vi blir nå etter hvert stengt ute fra nesten alle gode fiskeplasser i Europa. Han visste jo at akkurat på det tidspunkt var spørsmålet om å etablere 12-milsgrense rundt Grønland og Færøyene reist. Og det var ikke noe gunstig tidspunkt for oss til å forsøke å presse igjennom noen forhandlinger om dette. Men som jeg sa i mitt første innlegg, vi har dette spørsmål under drøftelse i fiskerinæringen.

Hvilke konsesjoner er det mulig for oss å gi, og hvilke konsesjoner er det rimelig å gi, for det vi kan få igjen på EFTA-markedet? Det er ikke så forferdelig meget vi kan få igjen av eksportmuligheter på EFTA-markedet som vi ikke nå har. Og det forhandlingsopplegg som vi hadde laget for Fellesmarkedsdrøftelsene, har vi ikke kunnet fremlegge under EFTA-drøftelsene. I vårt forhandlingsopplegg for Fellesmarkedsdrøftelsene gikk vi jo relativt langt i norske innrømmelser, fordi vi regnet med at vi ville få igjen eksportmuligheter – altså fri eksport av fiskevarer på hele det svære europeiske marked. Det var naturligvis noe å hale i land, og for å oppnå det måtte vi være villige til å gi ganske store konsesjoner. Nå må vi nøye veie hvilke økede muligheter vi kan få innenfor EFTA-området under forutsetning av at

all handel med fisk blir tollfri og fri for andre restriksjoner, og så se hvilke konsesjoner vi kan gi for å oppnå dette.

Hr. Ingvaldsen spurte om hva beskyttelsen av vårt hjemlige landbruk koster. Det kan jeg i farten ikke svare på. Det er visst ikke noe helt lett regnestykke. Det har vel heller ikke noen særlig interesse akkurat i den foreliggende sammenheng å ta det opp til drøftelse her. Jeg er redd for at vi måtte sitte hele dagen hvis vi innlot oss på det.

Hva koster det vår hjemmeindustri å slippe den utenlandske konkurranse helt fri? Det er klart det vil koste noe. Men vi var jo allerede i Saltsjøbaden villige til å være med på dette. Det det nå er spørsmål om, er altså tidspunktet for når denne importen skal gjøres helt fri – om det, som opprinnelig bestemt, skal være ved utgangen av 1969, eller, som nå antydtes, innen utgangen av 1966. Og det er tross alt ikke noe meget stort og ikke noe helt avgjørende spørsmål for norsk industri om man tar det på det ene eller det annet av disse tidspunktene. Det vesentlige er at vi ved traktat er bundet til å nå fram til dette resultatet i løpet av meget få år. Det vil rimeligvis koste det at en del små enheter som ikke driver tilstrekkelig rasjonelt og effektivt, blir slått ut av konkurransen. Men det vil utvilsomt også føre til at andre bedrifter, som nå kan innstille seg på et "hjemmemarked" på 90 millioner mennesker, får meget større muligheter enn de tidligere har hatt. Jeg er oppriktig talt ikke helt sikker på om rekkevidden av dette er gått opp for alle våre industriledere: at om få år har de ikke et hjemmemarked på 3, 5 millioner mennesker, men de har et hjemmemarked på 90 millioner mennesker. De har hele Sverige og Danmark som sitt hjemmemarked, hele Storbritannia, Sveits og Portugal. Og man får vel håpe at de muligheter som her åpner seg, oppveier de skadevirkninger som også uunngåelig må inntreffe. Vår tradisjonelle eksportindustri får også til en viss grad nye muligheter, men da jeg talte i Nordisk Råd, ville jeg heller overbetone den andre siden av saken: at det er ikke der de *store* nye muligheter åpner seg, men *noe* er det i alle fall.

Vi er nå i gang med å konsultere næringene om alle de spørsmål som her reiser seg. Jeg var selv i Industriforbundets hovedstyre i går. Jeg skal i morgen redegjøre for disse sakene overfor Landsorganisasjonen og de fagforbund i hjemmeindustrien som blir berørt av dette. Og Landbruksdepartementet har tatt spørsmålene opp. Det har også et samarbeidsorgan med næringen, hvor alle slike spørsmål blir tatt opp. Og der er det nå i gang. Vi må skynde oss litt med hele dette konsultasjonsarbeidet, for vi må, tror jeg, helst innen utgangen av mars være så noenlunde klar over hvordan vårt forhandlingsopplegg skal være, hvilke standpunkter vi skal ta, fordi vi må føre bilaterale forhandlinger her. Danskene har allerede meldt seg, og vi må selv ta opp en del spørsmål med britene. Dette må vi gjøre i så pass god tid at vi slipper å ha alle disse spørsmålene stående helt åpne når vi kommer til ministermøtet i EFTA.

Jeg kan ikke svare på hr. Bortens spørsmål om hva danskene venter av oss. Prinsipalt vil de vel kreve noe av oss som proporsjonalt svarer til det de krever av britene, det vil jeg anta at de vil åpne med. Vi undersøker nå hvilke muligheter vi har for å imøtekomme de danske ønskemål. Og jeg kan godt se at danskene har et

godt poeng overfor oss. De vil nemlig hevde at det som vi og Sverige gjør, vil de kunne bruke som utgangspunkt for sine forhandlinger med britene. Kan vi vise solidaritet der så langt det er økonomisk mulig for oss, vil de ha et kort å spille med overfor britene. Og jeg må innrømme at det er viktig for danskene å oppnå noe her.

Hva britenes holdning er, vet jeg heller ikke. Danskene gikk jo meget langt i sine krav på dette møtet. De krevde samme stilling på det britiske marked som samveldelandene har. Det er et standpunkt som kan belegges med sterke argumenter. Danskene sier at den britiske industri får ikke bare *de samme* betingelser i Danmark som den har i samveldelandene, men den får endog bedre betingelser. For det er jo slett ikke så at britiske varer går helt tollfritt og uten restriksjoner inn i alle samveldeland. Tvert om, britiske varer støter på mye toll og mange kvantitative restriksjoner rundt om i Samveldet. Men til Danmark vil det alt sammen komme tollfritt og uten restriksjoner. Derfor, sier danskene, er det ikke mer enn rimelig at de til gjengjeld får samme stilling for sine landbruksvarer som samveldelandene har på det britiske marked. Det blir deres prinsipale krav. At britene ikke vil imøtekomme det, står for meg som ganske innlysende, det vil de ikke komme til å gjøre. Men hva de vil komme til å gjøre, er det umulig å si. Britene sa underhånden at danskene kunne få en 10 prosents økning av smørekspporten til England. Men det samme tilbud får *alle* land som eksporterer smør til England – også Norge – så det tror jeg ikke danskene vil oppfatte som noen stor konsesjon. Dette får vi vel imidlertid vite litt mer om etter hvert som tiden går.

Formannen: Jeg har tegnet meg selv. Jeg har bare to spørsmål. Det ene er hvordan man vurderer Østerrikes holdning. Nå er jo saken den at de jo har regjeringsskifte eller rettere sagt: de er ikke i stand til å danne noen ny regjering. Jeg vet ikke om man betrakter det slik at det er en fare for at Østerrike "hopper av" hvis det kan få til en ordning med EEC?

Det andre spørsmålet, som kanskje også er noe vanskelig, er hvordan man vurderer den danske trusel om at får de ikke tilfredsstillende ordninger for sin jordbrukseksport, så vil de ikke gå med på noen tollreduksjon.

Johs. Olsen: Jeg har notert – jeg vet ikke om del er riktig oppfattet – at britene vil lande fisk her mot at vi får utvidet fiskeeksport på England. Er det slik at vi blir tilbudt en økt fiskeeksport til England hvis de får lande fisk her? –

Statsråd Gundersen: Jeg skulle tro det.

Johs. Olsen: – eller er det slik at vi bare får beholde vår nåværende fiskeeksport?

Statsråd Gundersen: Jeg skulle tro at det dreier seg om en økning.

Johs. Olsen: Vi har jo en avtale om 24 000 tonn fra Skandinavia fram til 1970 når det gjelder frossenfisk. Og når det gjelder økning, vil jeg peke på at vi

allerede er kommet et stykke ut i 1963, og vi er jo ikke kommet så langt i dette kvantum, så i all fall må vi øke eksporten betydelig hvis vi skal nå det kvantum i 1970. Vi trodde at vi skulle kunne øke frossenfiskeksporten til England, men det er jo i realiteten blitt en nokså stor skuffelse. England er et av de land som kjøper svært lite frossenfisk fra Norge. Amerika og Sverige er de store hovedmarkedene, og mange andre land er like store avtagere som England.

Når det gjelder fiskerikrisen, som hr. Ingvaldsen nevnte, har jeg ikke forstått det slik at krisen i fiskeriene i dag består i vanskeligheter med å få solgt fisk. Når det gjelder klippfiskeksporten, har det dog vært en langvarig krise. Saltfiskten går, tørrfiskten går. Eksporten av frossenfisk er økt med 33 pst. fra 1961 til 1963, altså i 1962. Det som kan kalles for krise – og kanskje hr. Ingvaldsen mener det – er at markedsprisen på produktet ikke er så høy at den dekker, med de råfiskpriser som vi har, de omkostninger som vi har med tilvirkning, omsetning og eksport av fisk. Men markedsprisen blir vel neppe bedret fordi om vi f.eks. er velvillige like overfor England og sier at de kan både lande fisk og etablere seg her. Jeg tror ikke at markedsprisen på fisk, hverken i England eller i andre land, vil økes av den grunn, tvertimot.

Dessuten vil jeg peke på at et av fiskernes hovedargumenter mot å gå inn i EEC var nettopp redselen for landingsrett, redselen for etableringsrett og redselen for ikke å kunne få håndheve vår nye fiskerigrense fullt ut etter 1970, som vi nå har avtale med England og Russland om. Vi har jo vedtatt en 12 mils fiskerigrense som skal gjelde overfor alle land. Hvis det skulle være spørsmål om nye innrømmelser overfor England, som er et av de land vi har mest konkurranse med når det gjelder fisket, vil jeg si at frykten vel ikke er mindre i dag. Jeg nevner dette bare for å markere hvor fiskerinæringen egentlig står.

Erling Petersen: Det spørsmål jeg hadde tegnet meg for, gjaldt Østerrikes stilling, så jeg kan frafalle etter formannens innlegg.

Ingvaldsen: Det gjelder Englands stilling til en eventuell tollunion. England gikk, så vidt jeg forstår, langt på vei mot en tollunion når det gjaldt forhandlingene med EEC. Tidligere var jo det et avgjørende problem. Jeg forstår handelsministerens uttalelser nå slik at England ikke er villig til å innta det samme standpunkt like overfor EFTA som overfor EEC når det gjelder det spørsmålet. Hvis det er riktig, vil det vel si at England da er tilbøyelig til å bygge på Samveldet, altså et frihandelsforbund med mange restriksjoner. Og da er det vel også naturlig å se det slik at England, som det dominerende land her, vil få en nokså avgjørende innflytelse på utformingen. England vil jo være den ulike sterkeste partner hvis man går over til bilaterale forhandlinger, hvilket i en sånn sak etter min oppfatning må sies å være et desidert tilbakeskritt. Da synes jeg at danskenes resonnement er nokså logisk. De sier: Vi skal altså åpne like overfor England, men vi får ikke de samme rettigheter som samveldelandene. Samveldelandene kan også arbeide gjennom England på de andre lands markeder innen EFTA. Da kan ikke jeg skjønne at våre utsikter er noe særlig lyse.

Når det gjelder dette med at industrien vil få et hjemmemarked på 90 millioner mennesker, så er jo det en frase som har gått igjen i mange år. Men det er helt innlysende, hvis man ser objektivt på det, at forholdene er helt ulike. Vi har så liten industri og et så lite salgsapparat at vi må ha nyinvesteringer for å erobre de andre markedene. De andre er inne der allerede. Mulighetene der vil jo i høyeste grad være avhengig av selve konjunktursituasjonen. I en depresjonsperiode, når det hele trekkes sammen, vil det jo være uhyre vanskelig å prøve å erobre slike markeder.

Jeg må tilstå at jeg ikke er sikker på at våre såkalte store bedrifter er så meget bedre stillet enn andre. Også våre store bedrifter er små i europeisk målestokk, og hvis vi ser på lønnsomheten for tiden, ser det ut som om de ligger i nesten den vanskeligste gruppe, men de arbeider også for en stor del for eksport, og har altså problemene der. Jeg er i det hele tatt av den oppfatning at vi har muligheter i industrien, og meget store muligheter, men det er omkostningene som vil bli avgjørende.

Hr. Johs. Olsen spurte om dette med fisk, og krisen der. Krisen er rett og slett at vi har for høye omkostninger. Det er ikke noe annet. Det er de høye omkostningene som vil skape krise på nesten alle områder når det gjelder konkurransen. Det er omkostningene som er problemet med hensyn til vår ekspansjon på alle områder.

Jeg forstår det slik at man hittil i grunnen ikke har gjort stort annet enn å føle hverandre på tennene, og det er vel bare danskene som er kommet med noenlunde konkrete krav. Men det forekommer meg videre at Englands stilling vil komme til å bli temmelig avgjørende. Og England vil vel nå knytte sterkere bånd med Commonwealth-landene, og det vil jo gjøre at EFTA har – i all fall sann som det arbeides nå – nokså små muligheter for å kunne skaffe noen kompensasjon for EEC-markedet.

Borten: Jeg vil bare kort komme tilbake til det statsråd Gundersen sa om landbruket, kanskje ikke så mye ut fra det at jeg frykter det vil bli så veldig sentralt her hos oss, men fordi jeg tror de problemene kanskje blir sentrale for EFTA's fremtid og Danmarks vei framover. Det var det resonnementet statsråden ga uttrykk for, jeg gjerne vil ha en forklaring på, når han sier at Danmark resonnerer som så at de nå forventer solidaritet fra Sverige og Norge for at de kan være styrket i sin forhandlingsposisjon overfor britene. Jeg vil da spørre: Grunner denne forventning seg på en rent generell, allmenn nordisk slektskapsfølelse, eller grunner den seg på konkrete formodninger om at Danmark til gjengjeld kan gi Sverige og Norge handelspolitiske fordeler framfor England? Ellers skjønner jeg ikke riktig sammenhengen i det resonnementet, og det var for å få det klart jeg gjerne ville stille dette spørsmål.

Statsråd Gundersen: La meg ta det siste først, mens jeg husker det.

Jeg kan ikke godt gi meg til å fortolke danskenes holdning der. Vi har ikke gitt noe konkret tilsagn ...

Borten: Unnskyld – men jeg forstår det slik at statsråden deler danskenes syn. Det var sånn jeg spurte.

Statsråd Gundersen: Ja, jeg sa at de har et godt argument der. Jeg må innrømme at kunne danskene oppnå tilsagn fra vår side og fra svensk side om at vi skal ta vår proporsjonale andel av dansk landbrukseksport, så ville de ha et meget sterkt kort å spille med overfor engelskmennene, og det er dette de kommer til å framheve overfor oss. Hva jeg sa, var bare en forutsigelse fra min side av hva danskene kommer til å hevde overfor oss. Men noe konkret tilsagn har vi ikke gitt dem.

Røiseland: No skal det når det gjeld landbruk og fiskeri, opptas bilaterale tingingar, med sikte på bilaterale avtaler, men disse skal så etterpå koordinerast i EFTA eller EFTA-sekretariatet. Eg er ikkje riktig klår over kva denne koordineringa kan føre til, om ho kan føre til at det kan bli ein del endringar i sjølve innhaldet og karakteren av dei enkelte bilaterale avtalane.

No har vi nok vetorett, eg er merksam på det, men det er eit spørsmål kva det vil vere verdt i eit slikt høve. Ein kan faktisk risikere at om vi sluttar ein bilateral avtale med Danmark om jordbruksvarer, så vil avtalen i nokon mon forandre innhald, eller vi må gå med på å la den forandre innhald, etter den koordineringa som skal skje i EFTA-sekretariatet eller i EFTA?

Statsråd Gundersen: Jeg tror ikke det. Men det er ikke meget jeg kan si om dette. Det har ikke vært drøftet, og jeg er selv ikke helt klar over hva det ligger i dette vedtaket. Men det står at

"det faste råd skal samordne de bilaterale drøftelser som medlemslandene akter å sette i gang om konkrete tiltak, deriblant tiltak på tollområdet som vil lette utviklingen av den indre EFTA-handel med jordbruksvarer, og undersøke de rapporter om resultatene av disse forhandlinger som de angjeldende medlemsland vil framlegge før det neste møte i rådet på statsrådsnivå."

Man kan si at dette er ikke særlig klar tale og ikke særlig utførlig tale, men det er sånn det står. Og det lå ikke i norsk interesse å prøve å presisere dette noe nærmere, så dette har jeg bare akseptert.

Ellers var det et par spørsmål til jeg gjerne ville svare på. Formannen spurte om Østerrike. Ja, det er ikke noe lett spørsmål å svare på det heller. Under disse forhandlingene kunne jo østerrikerne ha nøyet seg med å si det som de også sa, at for tiden har et forretningsministerium som er ute av stand til å treffe beslutninger av noen som helst rekkevidde, men de la til at de står i en vanskeligere stilling enn de øvrige EFTA-land, fordi en så stor del av deres handel går på Vest-Tyskland. Hva de kommer til å gjøre når de nå først har hatt presidentvalg og deretter har fått en regjering igjen, tør jeg ikke riktig svare på. Jeg vil personlig holde det som et åpent spørsmål, men det kan naturligvis være delte meninger om det.

Hvor hardt danskene vil presse forhandlingene, om de vil true med og i tilfelle gjøre alvor av ikke å være med på den nye timetabellen for tollreduksjonene med mindre de får helt tilfredsstillende konsesjoner når det gjelder landbruksvarene, vet jeg heller ikke. Men de har jo for så vidt ikke sterke kort å spille med. Det dreier seg jo faktisk bare om ett års framskyndelse av tollavviklingen i forhold til det resultat som allerede foreligger. Jeg tror ikke noen av de øvrige land lar seg skremme med at Danmark vil komme ett år senere enn de andre. Det er ikke noe sterkt forhandlingskort. Vi har heller ikke noen gode forhandlingskort. Hvis vi nedlegger veto, kommer vi ikke i Frankrikes stilling. Vi får ikke Frankrikes stormaktsposisjon simpelthen ved å opptre som de Gaulle. Nedlegger vi veto, så betyr det at vi melder oss ut av EFTA og blir stående alene. Det må man se i øynene.

Dette er i grunnen svar også på alle hr. Ingvaldsens bekymringer, som jeg forstår meget godt. Det er klart at vi også vil møte vanskeligheter, men vi vil på samme tid stå overfor nye muligheter, og vi får forsøke å gjøre det beste ut av det.

Borten: Det er min uformuenhet som gjør at jeg må stille nok et spørsmål. Det gjelder noe av det samme som hr. Røiseland var inne på. Hvis det nå blir bilaterale forhandlinger og det blir enighet om særordninger mellom to EFTA-land, må da de i formen kunne ut i en multilateral ordning? Jeg hørte statsråden nevnte det med England og eventuelle tilbud til Danmark, som også kom til å gjelde Norge. Jeg ville gjerne ha dette klart for meg.

Statsråd Gundersen: Jeg tror det da vil bli formalisert som en multilateral historie hvor alle de bilaterale forhandlingers resultater går inn. Jeg tror det, men hr. Borten tvinger meg til å gjette en del nå.

Borten: Det var bare litt uklart for meg i hvert fall dette.

Statsråd Gundersen: Det er uklart for meg også.

Ingvaldsen: Når det gjelder de bilaterale avtaler, kan jeg godt tenke meg at de må kontrolleres etterpå og kanskje godtas, for teoretisk er det jo meget mulig at andre EFTA-land kan bli skadelidende ved en bilateral avtale, og at det blir ringer i vannet på den måten.

Så var det et spørsmål videre. Det er selvfølgelig vanskelig å svare på, men jeg nevner det bare som en ting man ikke kan se bort fra: Hvis det ikke kommer noen virkelige resultater i EFTA – og jeg synes ikke det høres noe særlig lovende – så har danskene fremdeles mulighet for å gå inn i EEC. Jeg for min del ville ikke bli overrasket om både Danmark og Østerrike – Østerrike er kanskje så sin sak – og også Sveits søker den veien. Jeg hadde i all fall inntrykk av at det var interesse for det tidligere. Hvis så skjer, ville jo også EFTA skifte karakter, og det ville vel ha nokså små muligheter for å bli noe tjenlig organ for våre interesser.

Leirfall: Det er klart at situasjonen nå er slik at vi må innrette oss på lengre sikt. Eg vil då gjerne høyre korleis ein har tenkt å gjere med søknadene i Brussel. Skal dei liggja, eller vil det vere føremålstenleg å trekkje dei tilbake for å markere at her har vi ein situasjon vi må rekne å innrette oss etter?

Nordahl: Det er bare et spørsmål i samband med Danmark. Hvis det nå blir bilaterale forhandlinger og kanskje også en avtale om f.eks. økning av dansk landbrukseksport til Norge, vil da det få noen betydning for de kvantitative restriksjoner som Danmark har i dag, og som ikke de andre EFTA-land har? Jeg vet ikke hvor mye det er, men jeg skulle anta at det er 6 – 7 pst. av importen som det er kvantitative restriksjoner på, deriblant også industriprodukter fra Norge. Vil man da kunne få en oppmykning der, slik at vi får anledning til å eksportere noe mer av det som det nå er sperret for, når det gjelder de kvantitative restriksjoner som Danmark har, og som vi ikke har eller de andre EFTA-land ikke har?

Statsråd Gundersen: Når det gjelder søknadene i Brussel, så var den alminnelige oppfatning på EFTA-møtet at de kunne likeså godt ligge der hvor de ligger. Britene akter ikke å trekke sin tilbake, de har ikke selv brutt forhandlingene. De er for øvrig heller ikke formelt brutt fra den annen side, ikke klart og formelt brutt. Og jeg for min del fant ingen grunn til at vi alene skulle lage noen demonstrasjon der og trekke vår søknad tilbake. Den kan ligge der, synes jeg, sammen med de øvrige søknader.

Det blir den reelle utvikling i hele den europeiske situasjon som kommer til å bli bestemmende for om forhandlingene skal gjenopptas, på hvilken måte og med hvilket siktepunkt, det er helt i det blå i dag.

Hr. Nordahl spurte om danskenes kvantitative restriksjoner. De danske kvantitative restriksjoner skal etter den foreslåtte timeplan avvikles helt, og være helt avviklet på samme tid som tollene er avviklet. Danskene gjorde på dette EFTA-møte en konsesjon, som for øvrig var ventet av dem. De var blitt stående på 70 pst. av tollene for en del av sin industriproduksjon. Jeg undres på om det kanskje er det hr. Nordahl har i tankene?

Nordahl: Ja, det var industriproduksjonen jeg tenkte på.

Statsråd Gundersen: Vi andre gikk ned til 50 pst., mens danskene for en del av sine industrivarer var blitt stående på 70 pst. Dette hadde de fått anledning til fordi de forhandlet med Fellesmarkedet om den samme konsesjon der. Men nå da forhandlingene med Fellesmarkedet var brutt, var det ikke lenger noe grunnlag for danskene til å opprettholde dette, og de ga derfor avkall på det. Fra 1. mars går de ned til 50 pst. over hele linjen, akkurat som alle andre.

Utenriksminister Lange: Og mengderestriksjonene faller vekk i takt med den videre nedbygging av tollsatsene.

Formannen: Er det flere som ber om ordet. Hvis ikke, kan vi vel anse debatten som avsluttet.

Statsråd Gundersen: Kan jeg få reise et spørsmål hvor jeg gjerne vil ha et råd. En avis ringte meg opp – jeg tror det var i går – og spurte om det ville bli gitt noen redegjørelse for EFTA-forhandlingene for Stortinget. Det sa jeg at vi ikke hadde tatt noen stilling til, og det måtte vi drøfte litt. Jeg må si at jeg er ikke så lite i tvil om det kan være hensiktsmessig og nødvendig nå. Avisene har jo svært smekkkfulle av referater fra Genève, og vi har hatt den langvarige debatt i Nordisk Råd, som er blitt nokså utførlig referert i pressen. Jeg tror, med respekt å melde, at det vil bli en nokså kjedelig forestilling hvis vi skulle ta dette i Stortinget, men dette ville jeg gjerne høre om her. Det er klart at jeg for min del er helt villig til å gjøre det, hvis det skulle være noe ønske om det fra Stortingets side, men dette ville jeg gjerne ha råd om.

Ingvaldsen: På en måte ville det være interessant å få en redegjørelse og eventuelt en debatt i Stortinget, men jeg er ikke så sikker på at tiden egentlig er moden til det. I den anledning vil jeg gjerne få lov til å stille et spørsmål til. Norge har jo avgitt en del uttalelser og formulert en del av sine ønskemål og krav i forbindelse med ansøkningen til EEC. Jeg forsto det slik at for fiskerienes vedkommende vil man ikke bygge videre på disse under forhandlingene i EFTA og det gjelder også landbruket og andre spørsmål. Er det da så at man i dag i grunnen står uten noe forberedt standpunkt fra Regjeringens side når det gjelder forhandlingene i EFTA?

Statsråd Gundersen: Stort sett kan man si det.

Formannen: Jeg vil for mitt vedkommende si at jeg tror ikke det har noen hensikt å gi en redegjørelse for Stortinget, dels fordi det som kan sies offentlig, stort sett er sagt, og dels fordi man her står overfor en så pass delikat forhandlingssituasjon at det ikke er sikkert at det ville være noen fordel å få en slik debatt. På den annen side går jeg ut fra at handelsministeren og Regjeringen vil holde nær kontakt med den utvidede utenrikskomite under utarbeidelsen av opplegget for forhandlingene.

Ingvaldsen: Jeg vil gjerne få lov til å stille et spørsmål til. Er det noen formell eller uoffisiell forbindelse med en del av EEC-landene, slik at man vet omtrent hvordan man der betrakter forholdene og ikke gjør ting som kan skade en senere tilnærming?

Statsråd Gundersen: Vi legger stor vekt på å være godt underrettet hele tiden når det gjelder hvert enkelt av landene og når det gjelder Fellesskapet som sådant.

Utenriksminister Lange: Vi holder på i den sammenheng å overveie for øyeblikket hvordan vi skal innrette oss nå i den nye situasjon med hensyn til vår representasjon i Brussel og i de enkelte hovedsteder for De seks. Det er ikke sikkert at det vil være riktig å bygge helt ned igjen det som ble bygd opp med sikte på forhandlinger. Vi kan trenge en noe sterkere representasjon for å holde oss tilstrekkelig informert og være i tilstrekkelig kontakt. Men det vil i sin tid komme til Stortinget som forslag til bemanning av representasjonen i Brussel.

Borten: Når det gjelder statsrådets spørsmål, er jeg ikke så helt sikker på om jeg er enig med dem som har uttalt at det er unødvendig å gi en redegjørelse i Stortinget. Jeg er for så vidt helt enig i at det kanskje ikke kan forventes noe nytt, men rent konstitusjonelt er det jo gjennom Stortinget folket bør få vite det som Regjeringen kan legge fram. Det er ikke så sikkert at det behøver å bli etterfulgt av noen stor debatt – det ligger jo i Stortingets hånd. Jeg tror kanskje at det formelt vil være riktig at Regjeringen orienterer Stortinget etter et så viktig møte, til tross for at jeg er klar over at det har kommet fram i Nordisk Råd osv.

Rakel Seweriin: Jeg kan være av samme mening som hr. Borten for så vidt som jeg synes at noe av dette burde komme inn i stortingsdokumenter på en eller annen måte. Men på den annen side er jeg kommet til at når utenriksministeren i sin siste redegjørelse annonserte bruddet i Brussel, og at man nå skulle begynne med forhandlinger i EFTA, har Regjeringen i grunnen orientert Stortinget og fortalt om situasjonen. Jeg mener at det nå vil gå en stund før det kommer til å foreligge noe nytt i den forhandlingssituasjon vi er inne i, og at det foreløpig ikke er nødvendig med en redegjørelse i Stortinget. Det resultatet er jeg kommet til.

Men ellers vil jeg si at jeg synes ikke det å få en redegjørelse i Nordisk Råd eller andre steder, er det samme som å få en redegjørelse i Stortinget. Det kan ikke overflødiggjøre en redegjørelse i Tinget. Men når jeg ikke synes at det er nødvendig nå, er det fordi utenriksministeren annonserte bruddet og vi snakket om det i stortingsdebatten, og vi vet alle sammen at vi er i en forhandlingssituasjon hvor ingen ting foreløpig kan sies. Derfor synes jeg ikke at det er nødvendig med en ny redegjørelse nå.

Langhelle: Det er naturligvis den mulighet, som man kan overveie, at man kan legge fram en kort melding fra Regjeringens side. Den vil da i tilfelle bli sendt til denne komite. Den vil ikke kunne inneholde noe oppsiktsvekkende nytt stoff, men den vil kunne inneholde de resolusjoner som er vedtatt og hva Regjeringen ellers ønsker å meddele. Det vil formodentlig imøtekomme hr. Bortens ønske, og da har vi jo et dokument.

Borten: Jeg vil bare presisere at det ikke er mitt personlige ønske om å få en orientering som gjør at jeg er av denne oppfatning, men at det kun er ut fra en rent formell betraktning.

Røiseland: Men den ordninga som hr. Langhelle skisserte, vil krevje meir tid alt i alt, både for Regjeringa og for Stortinget. Ei melding skal formast og formulerast, trykkast og gå til stortingskomiteen, som skal avgje innstilling om den, og så kjem diskusjonen i Stortinget. Ein må kunne spare tid og spare arbeid, om ein skal gje opplysningar på dette tidspunktet, ved simpelthen å gje ei muntleg orientering og ta ein etterfølgjande debatt i Stortinget.

Langhelle: Jeg mener at man ikke behøver å ha en viss standard når det gjelder meldingers størrelse, men at man kan gi en kort melding.

Røiseland: Men det må lagast ei innstilling.

Rakel Seweriin: Kan det ikke gå an å bruke dokumentformen og så lage en innstilling?

Ingvaldsen: Når jeg i sted uttalte meg om en redegjørelse, tenkte jeg nærmest på en rent praktisk orientering, men jeg tror ikke at tidspunktet er slik at vi kan vente å få noe større ut av det. Jeg kan imidlertid være enig i at ved denne fase i utviklingen og siden det har vært sagt at vi har stått overfor en historisk begivenhet – noe i likhet med 1905 osv. – ville det ikke være noe urimelig om det ble gitt en redegjørelse. Jeg kan nærmest være enig med hr. Borten i at det er naturlig at Stortinget får en offisiell meddelelse om at nå er de retningslinjer man hittil har arbeidet etter, brutt og at man må begynne på ny frisk.

Statsråd Gundersen: Jeg undres om det ikke vil være mest hensiktsmessig at vi lager en kort melding til Stortinget. Da får man trykt på et papir dette mandatet som nå er gitt det faste råd i EFTA. Man kan si litt om forhandlingenes gang der nede. Nå er det ikke så meget man kan si om det, for dette var et lukket møte og vi har ikke adgang til å meddele offentligheten hva som foregikk på dette lukkede møte, men noe kan vi alltid si. Så kan man jo overveie her i komiteen hva man videre vil gjøre med meldingen. Man kan jo skrive en innstilling på bare noen få linjer som går ut på at meldingen vedlegges protokollen, for man må også se det i øynene at vi ikke kan ta en åpen debatt om hvordan vi nå akter å innrette oss i forhandlingene med EFTA. Det lar seg ikke gjøre. En melding har den fordel at da kan man få inn den nøyaktige ordlyd på de dokumenter som foreligger, slik at man har den der. Det er jo ikke godt å gjøre det i en muntlig redegjørelse.

Borten: Til gjengjeld er en redegjørelse mer aktuell og opp til dato.

Formannen: Kunne vi ikke eventuelt få en melding fra departementet som så ble komitebehandlet, og hvis det da var ønske om en debatt, kunne man eventuelt ha en debatt i et lukket møte. Det er en meget vanskelig forhandlingssituasjon vi står overfor, og jeg tror at en debatt – selv om man forsøkte å begrense den mest mulig – tross alt kunne komme til å vanskeliggjøre våre forhandlers stilling.

Leirfall: Eg synest at ordninga med ei melding må vere fullt tilfredsstillande. Å ta ein open debatt i Stortinget på det noverande tidspunktet synest eg ikkje det kan vere nokon grunn til. Korleis det kan bli om ein 14 dagar eller om ein månad er ei anna sak.

Erling Petersen: Jeg vil bare si at en slik melding kanskje burde begynne med begivenhetene den 14. januar, slik at man i all fall får med en 12 – 15 linjer om det sentrale i de Gaulles uttalelse, som jo er grunnlaget for hele den nye situasjon.

Formannen: Da kan vi vel anse også denne debatt for avsluttet.

Møtet hevet kl. 11.